

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Eskilstuna kommuns yttrande över remiss - Trafikverkets rapport: Regeringsuppdrag Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet. Dnr LI2025/01476

Eskilstuna kommun ser positivt på ambitionen att skapa ett mer effektivt och samordnat planeringssystem för åtgärder på statlig väg. Kommunen delar den problembild som beskrivs, där dagens parallella processer enligt väglagen och plan- och bygglagen innebär bristande samordning, långa ledtider och svårigheter att genomföra samhällsbyggnadsprojekt i den takt som krävs. Samtidigt är kommunens bedömning att det föreslagna undantaget i väglagen, i sin nuvarande utformning, riskerar att skapa nya osäkerheter och en otydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommun.

Ett centralt syfte med förslaget är att öka förutsägbarheten i planeringsprocessen. Eskilstuna kommun instämmer i att nuvarande system innebär en betydande osäkerhet, inte minst i de delar där Trafikverkets ställningstaganden kommer sent i processen och påverkar redan framtagna detaljplaner. Kommunen bedömer dock att förslaget inte i tillräcklig utsträckning löser detta problem, utan snarare riskerar att flytta osäkerheten till ett tidigare skede. Bedömningen av vad som utgör en åtgärd av mindre omfattning eller med enbart lokal påverkan är inte tillräckligt tydligt definierad, samtidigt som Trafikverket fortsatt har en avgörande roll i att slutligt bedöma om kriterierna är uppfyllda. Detta innebär att kommunen även fortsättningsvis kan behöva göra omtag i planeringen, trots ett ökat ansvar i ett tidigt skede.

Förslaget innebär också en förändrad ansvarsfördelning som kommunen bedömer som problematisk. Kommunen ges ett utökat ansvar för utredningar, miljöbedömningar, markåtkomst och i många fall även finansiering, samtidigt som Trafikverket kvarstår som väghållare med ansvar för anläggningens funktion och långsiktiga förvaltning. Det innebär att kommunen i praktiken planlägger en statlig anläggning utan att fullt ut råda över förutsättningarna för dess utformning och genomförande. Detta riskerar att leda till otydlighet i ansvar, särskilt i frågor som rör trafiksäkerhet, buller, dimensionering och framtida behov av åtgärder.

Eskilstuna kommun ser även en risk att förslaget leder till en förskjutning av kostnadsansvar från staten till kommunerna. Förslaget utgår i stor utsträckning från att

åtgärder som initieras i samband med kommunal utveckling ska finansieras av kommunen. Samtidigt berör många av dessa åtgärder statliga vägar med en bredare funktion i transportsystemet. Kommunen anser därför att det behövs en tydligare och mer konsekvent princip för kostnadsfördelning där statens ansvar för det statliga vägnätets funktion upprätthålls.

När vägplanen i vissa fall ersätts av detaljplan förändras även förutsättningarna för prövning, insyn och överklagande. Eskilstuna kommun bedömer att detta är en central fråga som behöver hanteras tydligare. Detaljplaneprocessen har ett annat syfte och en annan juridisk struktur än vägplaneprocessen.

Mot denna bakgrund anser Eskilstuna kommun att ett genomförande av förslaget förutsätter tydliga kompletteringar. En central utgångspunkt är att kriterierna för när undantaget kan tillämpas behöver preciseras betydligt. Det bör tydligt framgå vilka typer av åtgärder som omfattas, exempelvis genom att definiera gränser för påverkan på trafik, miljö och anläggningens funktion. Med tydligare kriterier ges bättre förutsättningar för en enhetlig tillämpning och för att kommunen tidigt ska kunna bedöma om undantaget är aktuellt.

Det är också nödvändigt att införa en mer formaliserad process där Trafikverket lämnar ett tydligt och bindande ställningstagande i ett tidigt skede. Ett sådant ställningstagande bör ske innan detaljplanen har kommit för långt och bör gälla för den fortsatta processen, så länge inte förutsättningarna förändras väsentligt. På så sätt kan risken för sena omtag minska och planeringsprocessen bli mer förutsägbar.

Vidare behöver ansvarsfördelningen mellan kommunen och Trafikverket tydliggöras. Kommunen bedömer att det krävs en modell där ansvar och rådighet hänger ihop i större utsträckning än vad som föreslås. Det bör även säkerställas att det finns gemensamma och formella överenskommelser mellan parterna innan detaljplanen antas, så att ansvar, genomförande och finansiering är tydligt reglerade, detta avtal måste då tas fram parallellt med detaljplanen så att avtalet/överenskommelsen inte försenar planläggningen.

När det gäller finansiering bör det införas tydliga principer som skiljer mellan åtgärder med lokal nytta och sådana som har en funktion för det statliga vägnätet i ett större sammanhang. Staten bör fortsatt ta ett ansvar för åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla funktion och kapacitet i det övergripande vägnätet, även om de aktualiseras genom kommunal planering.

Slutligen ser Eskilstuna kommun ett behov av nationella riktlinjer och ett gemensamt arbetssätt som stöd för tillämpningen. Det krävs tydliga mallar, vägledning och krav på tidig samverkan för att säkerställa en likvärdig och effektiv tillämpning i hela landet. Det bör även finnas en tydlig uppföljning av den nya ordningen, där effekter på ledtider, kostnader och samverkan följs upp och analyseras.

Sammanfattningsvis bedömer Eskilstuna kommun att förslaget innehåller viktiga ansatser för att effektivisera planeringsprocessen, men att det i nuvarande form behöver kompletteras för att bli genomförbart. Med tydligare kriterier, en mer formaliserad process, en balanserad ansvarsfördelning och klara principer för

finansiering kan förslaget utvecklas i en riktning som stärker både effektivitet och förutsägbarhet i samspelet mellan stat och kommun.

ESKILSTUNA KOMMUN